

529

సర్వోన్నత న్యాయస్థాన నివేదికలు

[1999] 3 S.C.R.

స్టేట్ ఆఫ్ హర్యానా

వరెన్

భగీరథ్ మరియు ఇతరులు

మే 12, 1999

[కె.టి.థామస్ మరియు డి.పి.మోహపాత్ర న్యాయమూర్తులు]

భారతీయ శిక్షాస్మృతి, 1860 – సెక్షన్ 302/34 – హత్య – ఉమ్మడి ఉద్దేశం – రుజువు – ప్రత్యక్ష సాక్షులు నమ్మదగినవారు – ఉద్దేశ్యం – భూవివాదం – మృతుడి తండ్రి తన మేనల్లుడు గొంతు కోసినప్పుడు మృతుడి కాళ్లు పట్టుకుని ఉన్నాడు – ముగ్గురూ కలిసి పారిపోయారు – హేల్డ్, మరణించినవారి తండ్రి ఇతర ఇద్దరు దుండగులతో ఉమ్మడి ఉద్దేశాన్ని పంచుకున్నారు – ముగ్గురూ u/s 302/34 IPC ప్రకారం దోషులుగా నిర్ధారించబడతారు.

ఎవిడెన్స్ యాక్ట్, 1872 – సెక్షన్ 45 – మెడికల్ ఎవిడెన్స్ – ఎవిడెన్సియరీ వాల్యూ – హేల్డ్, అలాంటి అభిప్రాయాన్ని తప్పనిసరిగా కోర్ట్ పరీక్షించాలి – డాక్టర్ ఇచ్చిన అభిప్రాయం సంభావ్యతకు అనుగుణంగా లేకుంటే – ఆ అభిప్రాయానికి అనుగుణంగా కోర్టుకు ఎటువంటి బాధ్యత ఉండదు – అయితే, తగిన బరువు ఉండాలి వైద్య అభిప్రాయానికి ఇవ్వబడింది.

క్రిమినల్ లా – సందేహం యొక్క ప్రయోజనం – సూత్రం – కోర్ట్ కోసం పరిగణనలు – హేల్డ్,, నిందితుడి అపరాధానికి సంబంధించి సహేతుకమైన సందేహం ఉన్నప్పుడు సందేహ ప్రయోజనం యొక్క సిద్ధాంతాన్ని అమలు చేయవచ్చు – సహేతుకమైన సందేహాన్ని వ్యక్తపరచడం, – నిర్వచనం మరియు భావన – చర్చించబడింది.

ప్రతివాది, మృతుడి తండ్రి మరియు అతని ఇద్దరు మేనల్లుళ్ళు సెషన్స్ కోర్టు u/s 302 r/w సెక్షన్ 34 ఇండియన్ పీనల్ కోడ్ ద్వారా దోషులుగా నిర్ధారించబడ్డారు. అప్పీల్ లో, హైకోర్టు మృతుడి తండ్రిని నిర్దోషిగా ప్రకటించింది, అయితే ఇతర ఇద్దరు నిందితుల నేరాన్ని మరియు శిక్షను నిర్ధారించింది. ప్రతివాదిని నిర్దోషిగా విడుదల చేయడంపై స్పెషల్ లీవ్ ద్వారా ఈ అప్పీల్ దాఖలు చేయబడింది.

ప్రాసిక్యూషన్ కేసు ఏమిటంటే , మరణించిన వ్యక్తి , పుట్టుకతో అంధుడు , 33 సంవత్సరాల వయస్సు గల వ్యక్తి తన తల్లితో విడివిడిగా నివసిస్తున్నాడు , ఎందుకంటే ప్రతివాది నిందితుడు మరియు అతని భార్య చాలా కాలం క్రితం ఒకరితో ఒకరు విడిపోయారు ;మరణించిన వారి మధ్య భూ వివాదం ఉందని మరియు అతని తండ్రి విడిపోయినప్పటి నుండి తన ఇద్దరు మేనల్లుళ్లతో నివసిస్తున్నారని ;ఒక రోజు మరణించిన వారు సమీపంలోని ఇంట్లో ఉన్నప్పుడు , అతని తండ్రి తన ఇద్దరు మేనల్లుళ్లతో కలిసి అక్కడికి చేరుకున్నాడు, తండ్రి తన కొడుకు కాళ్ళపై పట్టుకున్నాడు , మరో ఇద్దరు నిందితులు కుల్లరీతో అతని మెడపై కొట్టారు. ఈ ఘటనను PW-4, ఆ ఇంటి వృద్ధురాలు , ఆమె కోడలు చూశారు. బాధితురాలి మరణ వేదన విని అక్కడికి వచ్చారు. ఈ ప్రత్యక్ష సాక్షుల సాక్ష్యంపై పూర్తిగా ఆధారపడిన సెషన్స్ కోర్టు ముగ్గురు నిందితులను u/s 302/34 IPC దోషులుగా నిర్ధారించింది మరియు వారికి జీవిత ఖైదు విధించింది. అప్పీల్ లో, ఇద్దరు ప్రత్యక్ష సాక్షుల విశ్వసనీయత లేదా సాక్ష్యం గురించి సెషన్స్ కోర్టుతో హైకోర్టు ఏకీభవించింది మరియు ఇద్దరు నిందితులు H మరియు K లపై విధించిన నేరారోపణ మరియు శిక్షను ధృవీకరించింది, అయితే మృతుడి తండ్రిని నిర్దోషిగా ప్రకటించింది, అతనికి ప్రయోజనం లేదా సందేహాన్ని ఇస్తుంది. అతను ఎటువంటి గాయాన్ని కలిగించలేదు.

స్టేట్ అప్పీల్ లో , పోస్ట్ మార్టం పరీక్షలో కనుగొనబడిన గాయాలు ప్రత్యక్ష సాక్షుల వాంగ్మూలానికి అనుగుణంగా లేవని ప్రతివాది వాదించారు , ఎందుకంటే PW1 ఒక కోసిన గాయం కొంత వెనుకబడిన మద్దతుతో ఒక ఆయుధం ద్వారా ఒకే దెబ్బతో ఉండవచ్చు మరియు అది ప్రాసిక్యూషన్ ఆరోపించినట్లు రెండు ఆయుధాలతో రెండు దెబ్బల ఫలితం కాదు.

రాష్ట్ర అప్పీల్ ను అనుమతిస్తూ, ఈ కోర్టు

హేల్డ్.: 1.1. వైద్య సాక్షి ఇచ్చిన అభిప్రాయం ఈ అంశంపై చివరి పదం కానవసరం లేదు. అటువంటి అభిప్రాయం కోర్టు ద్వారా పరీక్షించబడుతుంది. అభిప్రాయం తర్కం లేదా నిష్పాక్షికత లేనిది అయితే, కోర్టు ఆ అభిప్రాయానికి వెళ్లవలసిన బాధ్యత లేదు. అన్నింటికంటే వాస్తవ పరిస్థితికి సంబంధించి ఒక వ్యక్తి యొక్క మనస్సులో ఏర్పడిన అభిప్రాయం. ఒక వైద్యుడు ఒక అభిప్రాయాన్ని ఏర్పరుచుకుంటే మరియు మరొక వైద్యుడు అదే వాస్తవాలపై భిన్నమైన అభిప్రాయాన్ని ఏర్పరుచుకుంటే , న్యాయమూర్తి మరింత లక్ష్యం లేదా సంభావ్య దృక్పథాన్ని స్వీకరించడానికి సిద్ధంగా ఉంటారు. అదేవిధంగా , ఒక వైద్యుడు ఇచ్చిన అభిప్రాయం సంభావ్యతకు అనుగుణంగా లేకుంటే , వైద్యుడు చెప్పినందున కోర్టు ఆ

అభిప్రాయానికి వెళ్లవలసిన బాధ్యత లేదు. వాస్తవానికి , నిర్దిష్ట సబ్జెక్ట్ లో నిపుణులైన వ్యక్తులు ఇచ్చిన అభిప్రాయాలకు తగిన బరువు ఇవ్వాలి. [536-C-D]

1.2 మెడపై గాయం వెడల్పు (4.5 సెం.మీ.) మరియు దాని పొడవు (14 సెం.మీ.) చూడటం ఒక వైద్యుడు పదునైన ఆయుధంతో రెండు వరుస దాడులు ఒకే స్థలంలో పడిపోవడానికి గల అవకాశాలను తోసిపుచ్చి ఉండకూడదు. అటువంటి గాయాన్ని కలిగించే అవకాశాన్ని డాక్టర్ అంగీకరించకపోతే, అటువంటి అభిప్రాయానికి మద్దతుగా వైద్యుడు సరైన కారణాలను సూచించాలి. కానీ ఒకే రకమైన ఆయుధంతో రెండు సార్లు కొట్టడం వల్ల ఇలాంటి గాయం జరగదని కోర్టు ఇచ్చిన సమాధానానికి PW7 అలాంటి కారణాలేమీ ఇవ్వలేదు. [536-E-F]

1.3 అతని మేనల్లుడు అతని గొంతు కోసుకున్నప్పుడు ప్రతివాది B మృతుడి కాళ్ళను పట్టుకున్నాడని మరియు వారి పని ముగించిన తర్వాత ముగ్గురూ కలిసి పారిపోయారని ప్రాసిక్యూషన్ సహేతుకమైన నిశ్చయంతో నిరూపించింది. సంఘటన యొక్క విస్తృత వర్ణనలో , ఇతర ఇద్దరు దుండగులతో B ఉమ్మడి ఉద్దేశాన్ని పంచుకుంటుందా అనే సందేహాన్ని కూడా అలరించడానికి అవకాశం లేదు. హైకోర్ట్ డివిజన్ బెంచ్ B ని నేరం నుండి తప్పించడాన్ని తప్పుగా తప్పు పట్టింది , వాస్తవానికి ఇది అస్సలు తలెత్తలేదు. [536-G-H]

1.4. B యొక్క సంక్లిష్టతపై ఇద్దరు ప్రత్యక్ష సాక్షుల సాక్ష్యం యొక్క అంతరార్థాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవడంలో హైకోర్టు విఫలమైంది , ప్రత్యేకించి హైకోర్టు వారి సాక్ష్యాలను నమ్మదగినదిగా గుర్తించినప్పుడు. సందేహం యొక్క ప్రయోజనం B కి "సమ్మద్ధిగా హెచ్చరికగా" ఇవ్వబడింది. దురదృష్టవశాత్తు, అటువంటి సందేహం ఉన్న ఈ ప్రాంతాన్ని హైకోర్టు ఎత్తి చూపలేదు. విస్తారమైన జాగ్రత్తల ద్వారా ఏదైనా నిగ్రహం సందేహ ప్రయోజనం అనే భావనతో చిక్కుకోవలసిన అవసరం లేదు. మానవ కార్యకలాపాల యొక్క అన్ని రంగాలలో సమ్మద్ధిగా జాగ్రత్త ఎల్లప్పుడూ అవసరం. కానీ సందేహం యొక్క ప్రయోజనం సూత్రం ప్రత్యేకంగా నేర న్యాయ శాస్త్రానికి చెందినది. నిందితుడి అపరాధానికి సంబంధించి సహేతుకమైన సందేహం ఉన్నప్పుడు సందేహ ప్రయోజనం యొక్క సహజమైన సిద్ధాంతాన్ని ఉపయోగించుకోవచ్చు. నిందితుడు నేరం చేసి ఉండకపోవచ్చనే మొత్తం సాక్ష్యాధారాల దృష్ట్యా మనస్సాక్షికి కట్టుబడిన న్యాయనిర్ణేత దృష్టికి ఇది సహేతుకమైన సందేహం ఇది నేర విచారణ ముగింపులో నిందితులకు ప్రయోజనం చేకూర్చుతుంది. సందేహం యొక్క ప్రయోజనం అనేది

సాక్ష్యం యొక్క ప్రతి విభాగంలో నిర్వహించబడే చట్టపరమైన మోతాదు కాదు , కానీ న్యాయమూర్తి మనస్సాక్షికి మరియు సహేతుకంగా నేరానికి సంబంధించి సందేహాన్ని కలిగి ఉంటే , తుది మరియు మొత్తం సాక్ష్యాన్ని పరిశీలించిన తర్వాత నిందితుడికి అందించబడే ప్రయోజనం. [534B-D]

1.5. అన్ని అంశాలను ఖచ్చితత్వంతో నిరూపించడం ఏ నేర విచారణలోనూ దాదాపు అసాధ్యం. ఒక క్రిమినల్ కోర్టు ఒక సహేతుకమైన సందేహం పరిధికి మించి మాత్రమే నేరాన్ని ఒప్పించగలదు. వాస్తవానికి, "సహేతుకమైన సందేహం" అనే వ్యక్తికరణ నిర్వచించలేనిది. సమంజసమైన సందేహానికి మించిన రుజువు న్యాయమూర్తికి నైతిక ఖచ్చితత్వాన్ని అందించే రుజువుతో సమానం అనే అభిప్రాయానికి ఆధునిక ఆలోచన అనుకూలంగా ఉంది. [534-E-F]

శివాజీ సాహబ్ రావ్ బోబడే v. స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర , [1974] 1 SCR 489 మరియు మునిసిపల్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఢిల్లీ v. రామ్ కిషన్ రోహ్తాగే, AIR (1983) SC 67, ఆధారపడింది.

క్రిమినల్ అప్పీలేట్ జ్యూరిస్టిక్షన్: క్రిమినల్ అప్పీల్ నం.234 508 ఆఫ్ 1992.

Crl. A.No.508 ఆఫ్ 1988లో పంజాబ్ & హర్యానా హైకోర్టు 10.10.1990 నాటి తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు నుండి.

ప్రేమ్ మల్హోత్రా కోసం శ్రీమతి రేఖా పాండే అప్పీలుదారు కోసం

Ms. కల్పన మరియు K. త్రిపాఠి (A.C.), ప్రతివాదుల కోసం.

న్యాయస్థానం యొక్క కింది తీర్పు వీరిచే అందించబడింది:

థామస్, J. ప్రతి తండ్రి తన స్వంత పిల్లలకు ఉత్తమ రక్షకుడు – అది మానవ స్వభావం యొక్క క్రమం. కానీ మానవజాతి చరిత్రలో తండ్రి తన బిడ్డను చంపే విచిత్రాలు ఉన్నాయి. భగీరథుని 33 ఏళ్ల కొడుకు సుభ్రం గొంతు కోసి చంపినప్పుడు ఈ కేసు అటువంటి విచిత్రమైన కథను చెబుతుంది. సుభ్రం పుట్టుకతో అంధుడు కాబట్టి , ఈ వింత ఎపిసోడ్ లో ఉన్న ఏకైక ఓదార్పు ఏమిటంటే , బాధితుడికి అతని హంతకుల భౌతిక స్వరూపం గురించి ఎటువంటి ఆలోచన ఉండకపోవచ్చు. భగీరథ్ మరియు అతని ఇద్దరు మేనల్లుళ్ళు (హనుమాన్ మరియు ఖేతా) సెషన్స్ కోర్టు సెక్షన్ 302 ప్రకారం భారతీయ శిక్షాస్మృతిలోని 34వ సెక్షన్ తో చదవబడింది మరియు ముగ్గురికి జీవిత ఖైదు విధించింది. కానీ ముగ్గురు

నిందితుల అప్పీల్ పై హైకోర్టు భగీరథ్ ను నిర్దోషిగా విడుదల చేసింది మరియు అతని ఇద్దరు మేనల్లుళ్ల నేరాన్ని మరియు శిక్షను నిర్ధారించింది. హఠాసంగా రాష్ట్రం భగీరథ్ ను నిర్దోషిగా ప్రకటించడాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ స్పెషల్ లీవ్ ద్వారా ఈ అప్పీలును దాఖలు చేసింది.

ప్రాసిక్యూషన్ కథనం యొక్క నేపథ్యం క్రింది విధంగా ఉంది:

భగీరథ్ మరియు అతని భార్య జమ్నాలకు ఒక కుమారుడు సుభ్రం మరియు ఒక కుమార్తె (నరైని) ఉన్నారు. సుభ్రం పుట్టుకతో అంధుడు, ఆరోగ్యంగా మరియు చురుకుగా ఉన్నాడు మరియు బ్రహ్మచారిగా ఉన్నాడు. నారాయణిని రాజస్థాన్ లోని ఒక అధ్యాపకుడికి ఇచ్చి వివాహం చేశారు (PW8 - రామ్ సరూప్) మరియు వారు రావణ గ్రామంలో విడివిడిగా నివసిస్తున్నారు, భగీరథ్ మరియు అతని సోదరుడు కన్వారం కలిసి 32 ఎకరాల పూర్వీకుల ఆస్తిని కలిగి ఉన్నారు. మిగిలిన ఇద్దరు నిందితులు (హనుమాన్ మరియు ఖేతా) కన్వారం కుమారులు. కుటుంబ ఏర్పాటులో పైన పేర్కొన్న 32 ఎకరాల్లో సుభ్రం వాటా 1/6వ వంతుగా నిర్ణయించబడింది. భగీరథ్ మరియు అతని భార్య జమ్నాల చాలా కాలం క్రితం ఒకరితో ఒకరు విడిపోయారు మరియు వారు విడివిడిగా నివసిస్తున్నారు. విడిపోయినప్పటి నుండి సుభ్రామ్ తన తల్లి జమ్నాలతో నివసిస్తున్నాడు మరియు భగీరథ్ తన మేనల్లుడు హనుమాన్ మరియు ఖేతాతో కలిసి ఇంట్లో నివసిస్తున్నాడు.

భూమిని అనుభవించే విషయంలో ఒకవైపు సుభ్రామ్ మరియు మరోవైపు భగీరథ్ మరియు అతని ఇద్దరు రిప్పుల మధ్య వివాదాలు తలెత్తాయి. సుభ్రం అంధుడైనందున వివాహం చేసుకోకపోవచ్చని మరియు అతని మరణంతో ఆస్తులు కుటుంబానికి తిరిగి వస్తాయని నిందితులు భావించి ఉండవచ్చు. కానీ ముప్పై మూడు సంవత్సరాల వయస్సులో సుభ్రం వైవాహిక జీవితాన్ని కోరుకున్నాడు మరియు అతనికి తగిన జోడిని కనుగొనడం కోసం చర్చలు జరుగుతున్నాయి. అతని హత్యకు రెండు నెలల ముందు సుభ్రం తన ఆస్తుల వాటాను ఇరవై రెండు వేల రూపాయలకు పిడబ్బు 10 ప్రభాతికి తనఖాగా పెట్టాడు. ప్రభాతి తనఖా పెట్టిన భూమిని సాగు చేసేందుకు ప్రయత్నించినప్పుడు అది ప్రతిఘటించబడింది మరియు అది ముగ్గురు నిందితులపై అలాగే సుభ్రామ్ మరియు ప్రభాతిలపై క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ సెక్షన్ 107 కింద విచారణకు దారితీసింది. ఈలోగా, సుభ్రం ఆస్తులలో తన వాటాను metes and bounds ద్వారా విభజించాలని సివిల్ దావా వేశారు. దీంతో పరిస్థితి ఉద్రిక్తంగా మారి ఉగ్రరూపం దాల్చింది.

1987 ఆగస్టు 8వ తేదీ మధ్యాహ్నం 12.30 గంటలకు ప్రాసిక్యూషన్ ప్రకారం హత్య జరిగింది. ప్రాసిక్యూషన్ వెర్షన్ ఇలా ఉంది:

మృతుడు సుభ్రం తన సోదరి ఇంటికి బయలుదేరాడు. అతను బస్ స్టాప్ కు వెళ్లాడు , కాని అతను బస్ స్టాప్ కు చేరుకునే సమయానికి స్టేజ్ క్యారేజ్ అప్పటికే కదిలిపోవడంతో అతను బస్సును కోల్పోయాడు. తర్వాతి బస్సు మధ్యాహ్నం 2.30 గంటలకు వస్తుందని చెప్పారు. అందుకని మధ్యమధ్యలో టైం వెయ్యడం కోసం దగ్గర్లోని ఇంటికి వెళ్ళాడు. ఇంటి మహిళ (హర్బాయి- PW-4) ఒక వృద్ధురాలు. ఆమె మరియు సుభ్రామ్ కలిసి కొంతసేపు కబుర్లు చెప్పుకున్నారు , ఆపై ఆమె వంటగదికి వెళ్లి, ఆ తర్వాత సుభ్రం ఆ ఇంటి వరండాలో మంచం మీద పడుకున్నాడు. అతను సయస్థాకు వెళ్లి ఉండవచ్చు లేదా ఉండకపోవచ్చు.

మధ్యాహ్నం 12.30 గంటలకు హనుమంతుడు, ఖేతాతో కలిసి అతని తండ్రి భగీరథుడు అక్కడికి చేరుకున్నాడు. హనుమంతుడు మరియు ఖేతా అతని మెడపై కుల్లరి (కత్తిరించే ఉద్దేశ్యంతో భారీ పదునైన ఆయుధం)తో కొట్టగా భగీరథుడు అతని కుమారుడి కాళ్లపై పట్టుకున్నాడు. బాధితురాలి మరణ వేదన శబ్దాలు విని , ఇంట్లోని ఇద్దరు మహిళా ఖైదీలు (PW4 హర్బాయి మరియు ఆమె కోడలు హిర్లి) పాక విభాగం నుండి బయటకు వచ్చారు. అంధుడైన యువకుడిని ముగ్గురు దుండగులు వధించిన దృశ్యం చూసి వారు షాకయ్యారు. స్త్రీలు చేసిన కేకలు ఇరుగుపొరుగు మొత్తం పురుషులు మరియు స్త్రీల దృష్టిని ఆకర్షించాయి మరియు అందరూ సంఘటనా స్థలానికి చేరుకున్నారు. మరణించిన తల్లి జమ్నా తన జీవితంలోని అత్యంత విషాదకరమైన వార్తను విన్న వెంటనే సంఘటన స్థలానికి చేరుకుంది , అయితే ఆమె అంధ కొడుకు తల దాదాపుగా ట్రంక్ నుండి వేరు చేయబడి ఉండటం ఆమె మానసిక సమతుల్యతను ప్రభావితం చేసింది మరియు ఆమె అకస్మాత్తుగా మూర్ఛపోయింది.

సెషన్స్ కోర్ట్ PW4 హర్బాయి మరియు ఆమె కోడలు హిర్లిల సాక్ష్యంపై పూర్తిగా ఆధారపడింది మరియు IPCలోని సెక్షన్ 34తో పాటు సెక్షన్ 302 కింద ముగ్గురు నిందితులను దోషులుగా నిర్ధారించి , వారిని దోషులుగా నిర్ధారించి, పైన పేర్కొన్న విధంగా శిక్ష విధించింది.

పంజాబ్ మరియు హర్యానా హైకోర్టు డివిజన్ బెంచ్ ఇద్దరు ప్రత్యక్ష సాక్షుల సాక్ష్యాల విశ్వసనీయతకు సంబంధించి సెషన్స్ కోర్టుతో ఏకీభవించింది మరియు హనుమాన్ మరియు ఖేతాపై విధించిన నేరం మరియు శిక్షను ధృవీకరించింది. అయితే భగీరథకు సంబంధించి డివిజన్ బెంచ్ ఇలా చెప్పింది:

"హర్షాయి మరియు హిర్లీల సాక్ష్యం నమ్మదగినది మరియు నమ్మదగినదిగా మేము కనుగొన్నప్పటికీ, భగీరథుడు ఎటువంటి గాయం చేయనందున , మేము చాలా జాగ్రత్తగా , అతనికి సందేహం యొక్క ప్రయోజనాన్ని అందించాము మరియు అతనిని అభియోగం నుండి విముక్తి చేస్తాము.మిగిలిన ఇద్దరి నేరారోపణ మరియు శిక్ష కొనసాగుతుంది."

ఇద్దరు ప్రత్యక్ష సాక్షుల సాక్ష్యాధారాలు భగీరథలో చిక్కుకుపోయాయని , ప్రత్యేకించి హైకోర్టు వారి సాక్ష్యాలను నమ్మదగినదిగా గుర్తించినప్పుడు వారి సాక్ష్యాధారాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవడంలో హైకోర్టు విఫలమైంది. సందేహం యొక్క ప్రయోజనం భగీరథకు "చాలా జాగ్రత్తగా" ఇవ్వబడింది. దురదృష్టవశాత్తు, అటువంటి సందేహం ఉన్న ప్రాంతాన్ని హైకోర్టు ఎత్తి చూపలేదు. విస్తారమైన జాగ్రత్తల ద్వారా ఏదైనా నిగ్రహం సందేహ ప్రయోజనం అనే భావనతో చిక్కుకోవలసిన అవసరం లేదు. మానవ కార్యకలాపాల యొక్క అన్ని రంగాలలో సమ్మద్ధిగా జాగ్రత్త ఎల్లప్పుడూ అవసరం. కానీ సందేహం యొక్క ప్రయోజనం సూత్రం ప్రత్యేకంగా నేర న్యాయ శాస్త్రానికి చెందినది. నిందితుడి అపరాధానికి సంబంధించి సహేతుకమైన సందేహం ఉన్నప్పుడు సందేహ ప్రయోజనం యొక్క సహజమైన సిద్ధాంతాన్ని ఉపయోగించుకోవచ్చు. నిందితుడు నేరం చేసి ఉండకపోవచ్చనే మొత్తం సాక్ష్యాధారాల దృష్ట్యా మనస్సాక్షికి కట్టుబడిన న్యాయనిర్ణేత దృష్టికి ఇది సహేతుకమైన సందేహం , ఇది నేర విచారణ ముగింపులో నిందితులకు ప్రయోజనం చేకూర్చుతుంది. సందేహం యొక్క ప్రయోజనం అనేది సాక్ష్యం యొక్క ప్రతి విభాగంలో నిర్వహించబడే చట్టపరమైన మోతాదు కాదు , అయితే న్యాయమూర్తి మనస్సాక్షిగా మరియు సహేతుకంగా నిందితుడి అపరాధానికి సంబంధించి సందేహాన్ని వ్యక్తం చేసినట్లయితే, మొత్తం సాక్ష్యాధారాలను పరిశీలించిన తర్వాత ఆఖరి ముగింపులో నిందితుడికి ఒక ప్రయోజనం లభిస్తుంది.

శాస్త్రీయ ఖచ్చితత్వంతో అన్ని అంశాలను నిరూపించడం ఏ క్రిమినల్ ట్రయిల్ లోనూ దాదాపు అసాధ్యం. ఒక క్రిమినల్ కోర్టు ఒక సహేతుకమైన సందేహం పరిధికి మించి మాత్రమే నేరాన్ని ఒప్పించగలదు.వాస్తవానికి, "సహేతుకమైన సందేహం" అనే వ్యక్తీకరణ నిర్వచించలేనిది.సమంజసమైన సందేహానికి మించిన రుజువు న్యాయమూర్తికి నైతిక ఖచ్చితత్వాన్ని అందించే రుజువుతో సమానం అనే అభిప్రాయానికి ఆధునిక ఆలోచన అనుకూలంగా ఉంది.

యునైటెడ్ స్టేట్స్ లోని క్రిమినల్ లాపై ప్రముఖ రచయిత ఫ్రాన్సిస్ వార్టన్ తన "వార్టన్స్ క్రిమినల్ ఎవిడెన్స్" పుస్తకంలో న్యాయపరమైన ప్రకటనలను ఈ క్రింది విధంగా ఉటంకించారు (పేజీ 31 , 12వ ఎడిషన్ యొక్క వాల్యూమ్ 1లో):

"సహేతుకమైన సందేహం" అనే పదబంధాన్ని నిర్వచించడం కష్టం. ఏదేమైనప్పటికీ , అన్ని క్రిమినల్ కేసులలో పదం గురించి జాగ్రత్తగా వివరణ ఇవ్వాలి. వెబ్స్టర్ కేసులో ప్రధాన న్యాయమూర్తి షా ఇచ్చిన నిర్వచనం తరచుగా ఉల్లేఖించబడింది లేదా అనుసరించబడుతుంది. అతను ఇలా అంటున్నాడు: "ఇది కేవలం సాధ్యమయ్యే సందేహం కాదు , ఎందుకంటే మానవ వ్యవహారాలకు సంబంధించిన ప్రతిదీ మరియు నైతిక సాక్ష్యాలను బట్టి కొన్ని సాధ్యమయ్యే లేదా ఊహాజనిత సందేహాలకు తెరతీస్తుంది. ఇది కేసు యొక్క స్థితి, అన్ని సాక్ష్యాధారాల మొత్తం పోలిక మరియు పరిశీలన తర్వాత, న్యాయమూర్తుల మనస్సులను ఆ పరిశీలనలో వదిలివేస్తుంది, వారు ఆరోపణ యొక్క నైతిక ఖచ్చితత్వానికి స్థిరమైన విశ్వాసాన్ని అనుభవిస్తున్నారని వారు చెప్పలేరు."

హెచ్ సి అండర్ హిల్ రచించిన "ది లా ఆఫ్ క్రిమినల్ ఎవిడెన్స్ " అనే గ్రంథంలో ఈ విధంగా పేర్కొనబడింది (పేజీ 34, ఐదవ ఎడిషన్ యొక్క వాల్యూమ్ 1 వద్ద) ఈ విధంగా:

"నిజాయితీ, వివేకం మరియు న్యాయమైన మనస్సు గల వ్యక్తి , హేతుబద్ధంగా, సత్యాన్ని నిర్ధారించాలనే మనస్సాక్షికి అనుగుణంగా వినోదాన్ని పొందగలడు కాబట్టి సహేతుకంగా ఉండాలనే సందేహం తప్పనిసరిగా ఉండాలి. అపరాధం యొక్క నిజాయితీతో కూడిన సందేహం సహేతుకమైన సందేహం. ఒక అస్పష్టమైన ఊహ లేదా నిందితుడి నిర్దోషిత్వం యొక్క సంభావ్యత యొక్క అనుమానం సహేతుకమైన సందేహం కాదు. సహేతుకమైన సందేహం అనేది అన్ని సాక్ష్యాలను న్యాయమైన మరియు సహేతుకమైన రీతిలో పరిశీలించడం నుండి ఉత్పన్నమవుతుంది. అన్ని సాక్ష్యాలను నిష్కపటంగా పరిశీలించాలి మరియు న్యాయమూర్తులు ఈ నిష్కపటమైన పరిశీలనను కలిగి ఉన్నట్లయితే , నిందితుడి అపరాధం యొక్క నేరారోపణ మనస్సులో మిగిలి ఉంటే, అప్పుడు సహేతుకమైన సందేహానికి ఆస్కారం లేదు."

శివాజీ సా హెబ్ రావ్ బోబడే v. స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర , [1974] 1 SCR 489లో, ఈ న్యాయస్థానం సందేహం యొక్క ప్రయోజనం సూత్రానికి అదే విధానాన్ని అవలంబించింది మరియు

సందేహాస్పద ప్రయోజనం యొక్క నియమానికి అతిశయోక్తి భక్తి యొక్క ప్రమాదాల గురించి హెచ్చరిక యొక్క గమనికను కొట్టివేసింది నేరాలు మరియు తప్పించుకునే సమకాలీన సందర్భంలో సామాజిక రక్షణ వ్యయం ప్రత్యేక దృష్టిని కోరుతుంది. ఈ కోర్టు ఇంకా ఇలా చెప్పింది:

“న్యాయ పరికరానికి ప్రజా జవాబుదారీతనం ఉంది. ప్రతి హంచ్ , సంకోచం మరియు సందేహాస్పద స్థాయిని స్వీకరించడానికి ప్రతిష్టాత్మకమైన సూత్రాలు లేదా సహేతుకమైన సందేహానికి అతీతంగా రుజువు యొక్క బంగారు దారం మా చట్టం యొక్క వెబ్ లో నడుస్తుంది.”

మునిసిపల్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఢిల్లీ v. రామ్ కిషన్ రోహ్తాగి , AIR (1983) SC 67లోని ఈ కోర్టు వీటిని పునరుద్ధాటించింది.

పోస్ట్ మార్టం పరీక్షలో లభించిన గాయాలు ప్రత్యక్ష సాక్షుల వాంగ్మూలానికి అనుగుణంగా లేవని, అందువల్ల ఆ ప్రాంతంలో సహేతుకమైన సందేహం తలెత్తుతుందని ప్రతివాది భగీరథ్ తరపు న్యాయవాది వాదించారు. డాక్టర్ విజయ్ సింగ్ యాదవ్ (PW7) వివరించిన ప్రకారం , మృతుడి మృతదేహం యొక్క మెడపై కనిపించిన యాంటీ-మార్టం గాయాలు ఇది:

“మానుభియం స్టెర్ని నుండి 4 సెంటీమీటర్ల దూరంలో మెడకు కుడి వైపున ఒక కోత గాయం. మెడ యొక్క ఎడమ వైపు నుండి గాయం ప్రారంభమైంది, మధ్య రేఖ నుండి ఒక సెం.మీ మరియు అది 14 సెం.మీ పొడవు మరియు 4 1/2 సెం.మీ వెడల్పు ఉంది. గర్భాశయ వెన్నుపూస నం.5 స్థాయిలో అన్ని విసెరా మరియు ఎముకల లావాదేవీలు జరిగాయి. చర్మం క్రిందికి మాత్రమే మిగిలి ఉంది.”

PW7 క్రాస్-ఎగ్జామినేషన్ లో , చెప్పబడిన గాయం "బహుశా కొంత వెనుకబడిన మద్దతుతో ఒక ఆయుధం ద్వారా ఒకే దెబ్బతో ఉండవచ్చు మరియు ఇది రెండు ఆయుధాలతో రెండు దెబ్బల ఫలితం కాదు" అని చెప్పింది. ఒక కుల్ హారీతో ఒక దెబ్బ తగిలిన తర్వాత రెండో దెబ్బ కూడా కుల్ హారీతో తగిలితే ఆ గాయం అయ్యే అవకాశం ఉందన్న పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ సూచనను తిరిగి పరీక్షలో డాక్టర్ అంగీకరించలేదు.

వైద్య సాక్షి ఇచ్చిన అభిప్రాయం ఈ అంశంపై చివరి పదం కానవసరం లేదు. అటువంటి అభిప్రాయం కోర్టు ద్వారా పరీక్షించబడుతుంది. అభిప్రాయం తర్కం లేదా నిష్పాక్షికత లేనిది అయితే ,

కోర్టు ఆ అభిప్రాయానికి వెళ్లవలసిన బాధ్యత లేదు. అన్నింటికంటే , వాస్తవ పరిస్థితికి సంబంధించి ఒక వ్యక్తి యొక్క మనస్సులో ఏర్పడిన అభిప్రాయం. ఒక వైద్యుడు ఒక అభిప్రాయాన్ని ఏర్పరుచుకుంటే మరియు మరొక వైద్యుడు అదే వాస్తవాలపై భిన్నమైన అభిప్రాయాన్ని ఏర్పరుచుకుంటే , న్యాయమూర్తి మరింత లక్ష్యం లేదా సంభావ్య దృక్పథాన్ని స్వీకరించడానికి సిద్ధంగా ఉంటారు. అదేవిధంగా , ఒక వైద్యుడు ఇచ్చిన అభిప్రాయం సంభావ్యతకు అనుగుణంగా లేకుంటే , వైద్యుడు చెప్పినందున కోర్టు ఆ అభిప్రాయానికి వెళ్లవలసిన బాధ్యత లేదు. వాస్తవానికి , నిర్దిష్ట సబ్జెక్ట్ లో నిపుణులైన వ్యక్తులు ఇచ్చిన అభిప్రాయానికి తగిన ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలి.

మెడపై గాయం వెడల్పు (4.5 సెం.మీ.) మరియు దాని పొడవు (14 సెం.మీ.)ను పరిశీలిస్తే , ఒక పదునైన ఆయుధంతో రెండు వరుస దాడులు ఒకే స్థలంలో పడిపోవడానికి కారణమయ్యే అవకాశాన్ని డాక్టర్ తోసిపుచ్చకూడదు. అటువంటి గాయాన్ని కలిగించే అవకాశాన్ని డాక్టర్ అంగీకరించకపోతే , అటువంటి అభిప్రాయానికి మద్దతుగా వైద్యుడు తగిన కారణాలను కలిగి ఉండాలి. కానీ ఒకే ఆయుధంతో లేదా ఒకే రకమైన వేర్వేరు ఆయుధాలతో రెండుసార్లు దాడులు చేయడం వల్ల ఇలాంటి గాయం జరగలేదని అతను ఇచ్చిన కర్ట్ / (curt) సంగ్రహమైన సమాధానానికి PW7 అటువంటి కారణం చెప్పలేదు. అందువల్ల, ఆ స్కోర్ పై ప్రాసిక్యూషన్ వెర్షన్ కు సంబంధించి ఎటువంటి సందేహాన్ని కలిగి ఉండటానికి మేము ఒప్పించలేము.

మృతుడి మేనల్లుడు గొంతు కోసుకున్నప్పుడు భగీరథుడు అతని కాళ్లు పట్టుకున్నాడని , పని ముగించుకుని ముగ్గురూ కలిసి పారిపోయారని ప్రాసిక్యూషన్ సహేతుకమైన ఖచ్చితత్వంతో రుజువు చేసిందనడంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు. సంఘటన యొక్క విస్తృత వర్ణనలో , భగీరథుడు ఇతర ఇద్దరు దుండగులతో ఉమ్మడి ఉద్దేశాన్ని పంచుకుంటాడనే సందేహం యొక్క చిన్న రూపాన్ని కూడా అలరించడానికి అవకాశం లేదు. హైకోర్టు డివిజన్ బెంచ్ భగీరథుని నేరం నుంచి తప్పించడాన్ని తప్పుబట్టింది.

ఫలితంగా, మేము ఈ అప్పీల్ ను అనుమతిస్తాము మరియు ప్రతివాది భగీరథ్ ని నిర్దోషిగా విడుదల చేయడాన్ని పక్కన పెట్టి , ట్రయల్ కోర్టు అతనిపై విధించిన నేరారోపణ మరియు శిక్షను పునరుద్ధరించాము. మిగిలిన శిక్షను అనుభవించడానికి ప్రతివాది భగీరథ్ ని మళ్లీ జైలులో ఉంచడానికి సత్వర చర్యలు తీసుకోవాలని మేము సెషన్స్ జడ్జి, నార్మల్ (హర్యానా)ని ఆదేశిస్తున్నాము.

.అప్పీల్ అనుమతించబడింది.